

Міжнародне право

УДК 341.232.5:351.86

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14916183>

Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в структури НАТО як інструмент гарантування національної безпеки

Плазова Тетяна Іванівна,

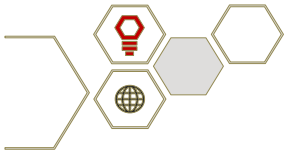
кандидат історичних наук, доцент кафедри воєнної історії, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів,

Україна, <https://orcid.org/0000-0002-8690-1031>

Прийнято: 05.02.2025 | Опубліковано: 24.02.2025

Анотація: Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в структури НАТО є важливим фактором гарантування національної безпеки, що передбачає як військову, так і політичну співпрацю. Метою цієї роботи є аналіз процесу інтеграції країн Центрально-Східної Європи до НАТО та його вплив на національну безпеку цих країн. Основний акцент зроблено на вивченні основних етапів інтеграції, проблемах адаптації національних оборонних структур до стандартів НАТО, а також на економічних та політичних аспектах цього процесу. Членство в НАТО істотно вплинуло на стабільність і розвиток національних систем безпеки цих країн.

Для досягнення мети застосовано порівняльний аналіз, аналіз документів і даних про інтеграційні процеси в країнах Центрально-Східної Європи. Визначено стратегічні, військові та економічні зміни, спричинені вступом до НАТО.

Результати дослідження виявили низку проблем, що виникають на етапі адаптації до стандартів НАТО. Серед них – неузгодженість в управлінні оборонними структурами, недостатня інтеграція у виробничу оборонну кооперацію, а також фінансові труднощі при модернізації військової техніки та інфраструктури. Також виявлено позитивний вплив на політичну стабільність і демократичні процеси в цих країнах. З огляду на глобальні безпекові зміни, країни Центрально-Східної Європи повинні продовжувати співпрацю з НАТО, зокрема в контексті боротьби з новими типами загроз, такими як кібербезпеки та гібридні війни.

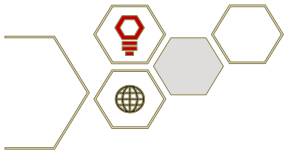
Висновки роботи свідчать, що процес інтеграції в НАТО сприяє значному зміцненню національної безпеки країн Центрально-Східної Європи, проте для досягнення повної ефективності необхідна подальша оптимізація інтеграційних процесів, особливо у військовій та економічній галузях. Україна, спираючись на досвід країн Центрально-Східної Європи, має можливість не тільки зміцнити свою обороноздатність, але й стати частиною потужної безпекової системи, яка сприяє миру в Європі.

Ключові слова: національна безпека, військова адаптація, економічні аспекти, політична стабільність, оборонна стратегія, модернізація армії, міжнародна безпека.

Integration of Central and Eastern European Countries into NATO Structures as a Tool for Ensuring National Security

Tetyana Plazova,

PhD in Historical Sciences, Associate Professor of the Department of Military
History, National Academy of Ground Forces named after Hetman Pyotr
Sahaidachny, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8690-1031>

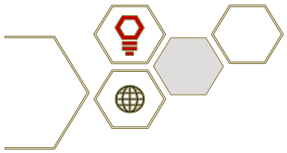

Abstract: The integration of Central and Eastern European countries into NATO structures is an important aspect of national security, including both military and political cooperation. The purpose of this paper is to analyze the process of integration of Central and Eastern European countries into NATO and its impact on the national security of these countries. The main focus is on the study of key stages of integration, problems of adaptation of national defense structures to NATO standards, as well as economic and political aspects of this integration. It is determined how NATO membership has become an important factor in the stability and development of national security systems in these countries.

To achieve this goal, the methods of comparative analysis, document analysis, and data-driven research on integration processes and their results in Central and Eastern Europe were used. The strategic, military and economic changes associated with the process of joining NATO were assessed.

The results of the study include the identification of problems arising at the stage of adaptation to NATO standards, such as inconsistencies in the management of defense structures, insufficient integration into defense production cooperation, and financial difficulties in modernizing military equipment and infrastructure. The study also found a positive impact on political stability and democratic processes in these countries. Given global security changes, the countries of Central and Eastern Europe should continue to cooperate with NATO, in particular in the context of combating new types of threats, such as cybersecurity and hybrid warfare.

The conclusions of the paper are that the process of integration into NATO contributes to a significant strengthening of the national security of Central and Eastern European countries, but further optimization of integration processes, especially in the military and economic spheres, is necessary to achieve full effectiveness. Ukraine, based on the experience of Central and Eastern European countries, has the opportunity not only to strengthen its defense capabilities, but also to become part of a powerful security system that ensures peace and prosperity in Europe.

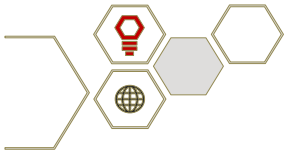

Keywords: national security, military adaptation, economic aspects, political stability, defense strategy, army modernization, international security.

Постановка проблеми. Після закінчення холодної війни західні країни зосередили свої зусилля на просуванні демократії в колишніх комуністичних країнах Центральної та Східної Європи. Їхня діяльність ґрунтувалася на ліберальній передумові, що демократія, повага до прав людини та побудова ринкової економіки створять зони миру й процвітання. США реалізовували політику експорту демократії в регіон Центральної та Східної Європи, підтримуючи прозахідні сили та організовуючи мирну «зміну режимів»; Європейський Союз (далі – ЄС) розвивав політику партнерства з країнами Центральної та Східної Європи й приймав до свого складу найбільш прогресивні в процесах демократизації та ринкових реформ країни; НАТО використовувало політику «воріт демократії» в регіоні [1].

Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в структури НАТО є важливим етапом формування їхньої сучасної безпекової політики. Упродовж 1990-х років більшість держав Центрально-Східної Європи обрала шлях євроатлантичної інтеграції, що згодом стало визначальним фактором їхньої оборонної стабільності та політичної незалежності. Однак цей процес не був простим і супроводжувався численними викликами. Перед державами, які прагнули вступу до НАТО, стояли завдання модернізації збройних сил, гармонізації військових стандартів, адаптації національного законодавства до вимог Альянсу та забезпечення належного рівня фінансування оборонного сектору.

Актуальність дослідження інтеграції країн Центрально-Східної Європи до НАТО зумовлена кількома основними чинниками. По-перше, безпекова ситуація в Європі залишається нестабільною через нові виклики, пов'язані з гібридними загрозами, кібератаками та агресивною зовнішньою політикою окремих держав. По-друге, досвід цих країн є важливим для країн, які нині

прагнуть приєднання до Альянсу, зокрема України, що розглядає вступ до НАТО одним із пріоритетів зовнішньої політики. По-третє, ефективність функціонування НАТО безпосередньо залежить від рівня підготовки та інтеграції його членів, тому вивчення особливостей адаптації нових держав до стандартів Альянсу є важливим для оцінки його стійкості та дієздатності.

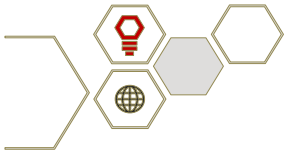
Таким чином, інтеграція країн Центрально-Східної Європи в НАТО є історично важливим процесом, що продовжує відігравати стратегічну роль у формуванні сучасної системи безпеки в регіоні. Аналіз цього питання дає змогу оцінити чинники успішного приєднання цих держав до Альянсу, визначити подолані перешкоди та окреслити перспективи розвитку євроатлантичної безпекової політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в структури НАТО є визначальним аспектом гарантування їхньої національної безпеки. Сучасні дослідження аналізують цей процес у контексті політичної, економічної та військової трансформації, а також як реакцію на актуальні загрози безпеці, зокрема російську агресію проти України.

Науковець Р. Зієба (R. Zięba) [1] досліджує східну політику ЄС і НАТО, підкреслюючи важливість безпекових аспектів для Центральної та Східної Європи. Автор аналізує механізми політичної та військової інтеграції країн регіону в структури НАТО.

У дослідженні М. Ф. Москалюка [2] акцентовано на євроінтеграційних та євроатлантичних прагненнях країн Балтії, розглянуто передумови та етапи їхньої інтеграції до НАТО й указано на важливість внутрішніх реформ та міжнародної підтримки.

Учені Ш. Фьорстер (S. Foerster), Дж. Ей. Ларсен (J. A. Larsen) [3] вивчають стратегію НАТО у сфері оборони та колективної безпеки, наголошуючи на інтеграції нових членів у систему загального захисту Альянсу.

Систему державного оборонного управління в Польщі в контексті внутрішньої безпеки, що є важливим аспектом адаптації країни до стандартів НАТО, дослідили К. Циркун, А. Гаєвська, А. Сапінський, З. Малодобри (K. Cyrkun, A. Gajewska, A. Sapiński, Z. Małodobry) [4].

Науковці А. Садовські, К. Вонсовська, Й. Май, Г. Петрек (A. Sadowski, K. Wąsowska, J. Maj, G. Pietrek) [5] проаналізували операційні загрози безпеці східного флангу НАТО. Особливу увагу приділено гібридним загрозам та методам їхньої нейтралізації.

Учені Б. Назар (B. Nazar), Н. Супронюк (N. Suproniuk) [6] висвітлюють трансформацію зовнішньої політики Чеської Республіки, її роль у євроатлантичному просторі та зміни в стратегічних підходах.

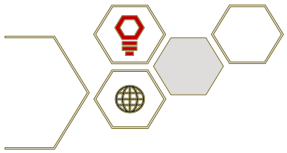
Сприйняття безпеки та безпекову політику Угорщини з 1989 по 2018 рік вивчає А. Будаї (Á. Budai) [7], наголошуючи на викликах, перед якими постає країна на шляху до зміцнення національної безпеки через НАТО.

У роботі такої авторки, як Д. А. Мік (D. A. Mic) [8], проаналізовано механізми зовнішньої політики Румунії, спрямовані на реалізацію зовнішньополітичних цілей через інтеграцію в НАТО та співпрацю з іншими членами Альянсу.

Питання європейської безпеки в контексті розширеної війни РФ проти України висвітлює В. Юк (V. Juc) [9], підкреслюючи важливість адаптації НАТО до нових викликів.

Безпековий вимір міжнародних відносин у Східній та Центральній Європі в контексті російської агресії, що актуалізує питання зміцнення обороноздатності країн регіону через інтеграцію в НАТО, проаналізував І. Я. Тодоров [10].

Генезис правового регулювання інтернету та модель електронної юрисдикції метапростору, що є актуальним у контексті розвитку цифрового врядування та віртуальних правових рамок, вивчали О. Костенко та співавтори (O. Kostenko et al.) [11].

Дослідження С. Сулейманової [12] присвячене основним принципам медіації, її місцю у врегулюванні конфліктів та правовим засадам, зокрема як інструменту позасудового вирішення спорів.

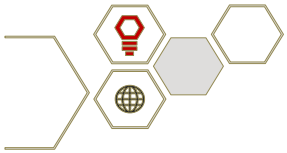
Таким чином, сучасні дослідження свідчать про те, що інтеграція країн Центрально-Східної Європи в НАТО є важливим фактором гарантування їхньої безпеки, сприяє зміцненню стійкості перед загрозами та посиленню колективної оборони Альянсу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в структури НАТО є одним з основних процесів, що визначають не лише безпеку цих країн, але й стабільність та розвиток європейської архітектури безпеки загалом. Попри значні успіхи в інтеграції, деякі аспекти цього складного процесу залишаються недооціненими або невирішеними, що відкриває можливості для подальших досліджень та аналізу.

Важливим фактором інтеграції країн Центрально-Східної Європи в НАТО є їхня здатність адаптуватися до загальних стандартів безпеки, при цьому зберігаючи свої національні інтереси. Потреба в подальших дослідженнях у цій галузі є очевидною, оскільки необхідно оцінити не тільки успішність інтеграції в Альянс, але і її вплив на національну безпеку, економіку та політичну стабільність у кожній окремій країні. Внесок нашої статті полягає в детальному аналізі цих процесів через призму стратегічного, економічного та політичного контексту, що сприяє формулюванню практичних рекомендацій для подальшого розвитку процесу інтеграції.

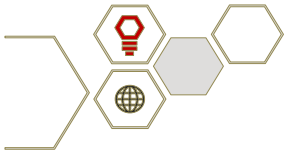
Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз процесу інтеграції країн Центрально-Східної Європи в структури НАТО як інструменту гарантування національної безпеки, а також оцінювання його впливу на геополітичну стабільність регіону та зміцнення обороноздатності держав-членів Альянсу.

Завдання статті:

- 1) проаналізувати основні етапи та механізми адаптації країн Центрально-Східної Європи до стандартів НАТО, зокрема військові, політичні та економічні аспекти;
- 2) оцінити вплив членства в НАТО на оборонну політику, безпекове середовище та міжнародну співпрацю країн Центрально-Східної Європи;
- 3) виявити основні виклики та загрози, перед якими постали ці держави в процесі інтеграції, зокрема в контексті відносин із російською федерацією;
- 4) розглянути досвід інтеграції Центрально-Східної Європи до НАТО як потенційний сценарій для України та інших країн, що прагнуть членства в Альянсі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передумови інтеграції країн Центрально-Східної Європи в НАТО сформувалися під впливом глибоких політичних і безпекових трансформацій, що відбулися в Європі наприкінці XX століття. Розпад СРСР і припинення існування Варшавського договору в 1991 році створили нову геополітичну ситуацію, у якій країни колишнього соціалістичного блоку залишилися без структурних механізмів колективної безпеки. Варшавський договір, який упродовж десятиліть слугував військовим союзом під егідою Радянського Союзу, фактично припинив своє функціонування ще до офіційного розпуску, оскільки втратив єдиний політичний центр та ресурсну підтримку. Це поставило країни Центрально-Східної Європи перед необхідністю визначити новий вектор безпекової політики, що в умовах нестабільності та економічної кризи вимагало ухвалення стратегічних рішень щодо їхнього майбутнього. Основними факторами, що спонукали країни регіону до вступу в НАТО, стали як прагнення до гарантій безпеки, так і бажання остаточно відірватися від радянського минулого, закріпивши свій курс на євроатлантичну інтеграцію. Членство в НАТО розглядалося не лише як військовий, але і як політичний вибір, який мав підтвердити демократичні перетворення та прискорити

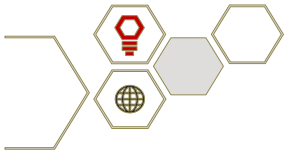
економічну співпрацю із Заходом. Альянс надавав перспективу інтеграції до ширшої системи європейської безпеки, що містила не тільки військові зобов'язання, але й політичні стандарти, пов'язані з демократичним врядуванням, верховенством права та захистом прав людини.

Процес інтеграції країн Центрально-Східної Європи до НАТО потребував комплексної адаптації у військовій, політичній та економічній сферах. Кожна країна, що прагнула членства в Альянсі, проходила через серію реформ, спрямованих на модернізацію збройних сил, приведення внутрішньої політики до демократичних стандартів НАТО, а також створення стійкої економічної основи для виконання союзницьких зобов'язань. Військові зміни передбачали впровадження стандартів НАТО щодо оборонного планування, сумісності озброєння та участі в миротворчих операціях. Політичні реформи охоплювали зміцнення демократичних інституцій, цивільного контролю над армією та боротьбу з корупцією. Економічний аспект полягав у збільшенні оборонного бюджету, модернізації військово-промислового комплексу та залученні інвестицій у сектор безпеки (табл. 1).

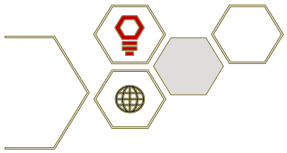
Таблиця 1

Основні етапи та механізми адаптації до стандартів НАТО для окремих країн Центрально-Східної Європи

Країна	Етапи вступу	Військова адаптація	Політична адаптація	Економічна адаптація	Нормативно-правові акти
Польща	Запрошення (1997), вступ (1999)	Перехід на стандарти НАТО (військова техніка, сумісність операцій), участь у	Демократичні реформи, боротьба з корупцією, посилення громадського контролю над армією	Зростання оборонного бюджету, модернізація ВПК, посилення економічної співпраці з	Закон «Про оборону Республіки Польща» [13], Закон «Про військову службу професійних солдатів»

		місіях Альянсу		країнами НАТО	[14], Оборонна стратегія Польщі [15], Національна програма адаптації ЗС до НАТО [16], Закон «Про діяльність військової поліції» [17]
Чехія	Запрошення (1997), вступ (1999)	Професійна армія, участь у миротворчих операціях НАТО, відмова від радянських стандартів озброєння	Судова та антикорупцій на реформи, забезпечення свободи слова	Приватизація оборонної промисловості, підвищення військових витрат	Закон «Про збройні сили ЧР» [18], Стратегія національної Безпеки [19], Закон «Про контроль над експортом військової продукції» [20]
Угорщи на	Запрошення (1997), вступ (1999)	Упровадженн я стандартів взаємодії з НАТО, модернізація армії	Зміцнення демократични х інститутів, децентралізац ія влади	Адаптація до вимог НАТО щодо фінансування оборонного сектору, участь у програмах НАТО	Закон «Про оборону та ЗС» [21], Військова доктрина [22], Стратегія національної безпеки [23]

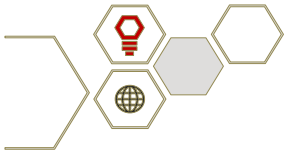

Джерело: створено автором на основі [4; 6; 7]

Окрім вищезгаданих країн, варто також зазначити, що країни Балтії (Естонія, Латвія та Литва) отримали запрошення до НАТО у 2002 році та стали членами Альянсу у 2004 році. Становлення їхнього суверенітету вимагало забезпечення національних інтересів, зокрема в галузі безпеки, оборони та територіальної цілісності. Членство в НАТО стало стратегічним питанням, оскільки географічна близькість Росії та її експансіоністська політика зробили євроатлантичну інтеграцію єдиним можливим шляхом збереження незалежності для Естонії, Латвії та Литви [2, с. 172]

Інтеграція країн Центрально-Східної Європи в НАТО відбувалася поетапно та охоплювала широкий спектр військових, політичних і економічних реформ. Кожна країна мала власний шлях адаптації, проте загальними були процеси демократизації, модернізації армії та приведення оборонного бюджету до стандартів НАТО. Це сприяло не лише зміцненню національної безпеки кожної з країн, а й загальному посиленню стабільності в регіоні.

Системна співпраця між країнами Східного поясу безпеки Альянсу зміцнює позиції країн Нової Європи, протидіючи обмеженню впливу США в регіоні та сприяючи розбудові горизонтального механізму стримування асиметричних конфліктів. Членство в НАТО суттєво вплинуло на оборонну політику, безпекове середовище та міжнародну співпрацю країн Центрально-Східної Європи, змінивши їхній статус у міжнародних відносинах і забезпечивши значні переваги в галузі оборони та безпеки. Одним з основних аспектів змін стала модернізація збройних сил, яка сприяла переходу на стандарти НАТО в управлінні військами, логістиці, плануванні та військовій підготовці. Відбулося поступове переоснащення армій, що передбачало відмову від застарілих радянських систем озброєння та їхню заміну на сучасні

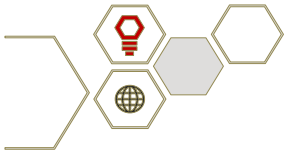
західні зразки, що забезпечило підвищену боєздатність і взаємодію з іншими членами Альянсу.

Зміцнення оборонного потенціалу країн Центрально-Східної Європи супроводжувалося поглибленням співпраці в галузі військових навчань, обміну досвідом та спільного стратегічного планування. Участь у багатонаціональних військових операціях НАТО, таких як місії в Афганістані, Косові та Іраку, надала можливість арміям цих країн здобути бойовий досвід і краще інтегруватися в структури Альянсу. Водночас членство в НАТО зобов'язувало країни регіону підвищити оборонні витрати, що сприяло розвитку їхнього військово-промислового комплексу, залученню інвестицій у сектор безпеки та створенню нових робочих місць у галузі оборони.

Оборона й скоординована безпека є взаємодоповнювальними, а не конкурентними підходами до зміцнення стратегічної стабільності Європи. Її збереження потребує комплексного політичного, економічного, соціального, дипломатичного та військового підходів у контексті мінливого європейського стратегічного середовища [3, с. 11].

Зміни в безпековому середовищі стали ще одним важливим наслідком вступу до НАТО. Країни Центрально-Східної Європи перейшли з периферії євроатлантичного простору до його безпекового ядра, що забезпечило їм гарантований захист згідно зі статтею 5 Північноатлантичного договору [24], яка передбачає колективну оборону. Це значно знизило ймовірність зовнішньої агресії та створило стабільніше геополітичне середовище в регіоні. Одночасно країни-члени НАТО стали активними учасниками системи стримування потенційних загроз, посилюючи східний фланг Альянсу та беручи участь у міжнародних миротворчих ініціативах.

Членство в НАТО також відкрило нові можливості для міжнародної співпраці, що охоплює як військові, так і цивільні аспекти безпеки. Країни Центрально-Східної Європи отримали доступ до колективних механізмів кризового управління, обміну розвідувальною інформацією та оперативного

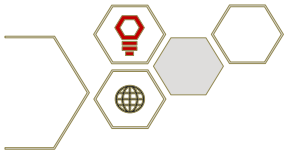

реагування на загрози. Важливим елементом співпраці стала інтеграція в програми кібербезпеки та захисту критично важливої інфраструктури, що набуло особливого значення в умовах високих гібридних загроз. Крім того, країни регіону активніше співпрацюють у галузі стратегічних комунікацій та боротьби з дезінформацією, що є важливим аспектом сучасної безпеки.

Виклики, перед якими постають країни Центрально-Східної Європи після вступу до НАТО, стають все більш значущими, оскільки геополітичні обставини та загрози від зовнішніх гравців із часом змінюються. Однією з найважливіших проблем, що виникають для цих країн, є постійний військовий тиск і висока загроза від Росії, яка активно застосовує як традиційні військові засоби, так і гібридні методи ведення війни: кібератаки, інформаційні війни та економічні санкції. Останні події, зокрема анексія Криму і вторгнення в Україну, показали, що Росія не зупиняється на досягнутому й готова до застосування сили для відновлення свого впливу в регіоні. Країни Центрально-Східної Європи, розташовані безпосередньо на східному фланзі НАТО, є найбільш вразливими до таких загроз і повинні вживати ефективних заходів для посилення власної обороноздатності [5].

Одним із найбільших викликів для країн цього регіону є високі фінансові витрати на підтримку обороноздатності. Після вступу до НАТО вони зобов'язані витримувати певні стандарти, зокрема щодо оборонних витрат, що складають 2% від ВВП. Це значне навантаження на бюджети країн, що може призвести до необхідності скорочення витрат в інших галузях, таких як освіта чи охорона здоров'я. До того ж в умовах економічної нестабільності, глобальних фінансових криз і необхідності вкладати значні кошти в модернізацію армій, фінансові витрати на армію є важливим аспектом, який потребує оптимізації та ефективного управління.

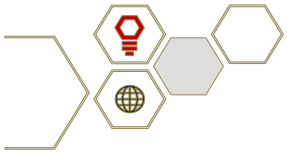
Окрім того, важливим є посилення співпраці країн Центрально-Східної Європи як у межах НАТО, так і Європейського Союзу. Євроатлантична співпраця не обмежується лише військовими аспектами; вона охоплює й

політичні, економічні та соціальні питання, такі як спільне реагування на гібридні загрози, кібератаки, боротьба з тероризмом та інші виклики безпеки. У цьому контексті важливо підвищити рівень координації між НАТО та ЄС, а також ефективніше використовувати спільні ресурси й механізми для посилення обороноздатності країн регіону. Цей підхід сприятиме підвищенню безпеки не тільки в межах цих країн, але й у всьому євроатлантичному просторі, посилюючи взаємну підтримку в умовах динамічних міжнародних загроз.

Досвід інтеграції країн Центрально-Східної Європи в НАТО надає важливі висновки та потенційні сценарії для України та інших держав, які мають намір стати членами Альянсу. Інтеграція в НАТО стала важливим кроком для збереження стабільності та безпеки в країнах цього регіону, що досягли значного прогресу в адаптації до стандартів Альянсу – політичних, економічних та військових. Такий процес був складним і тривалим, але він дав можливість країнам Центрально-Східної Європи значно зміцнити свої оборонні спроможності, здобути політичну та економічну підтримку від західних партнерів, а також поглибити співпрацю на міжнародній арені.

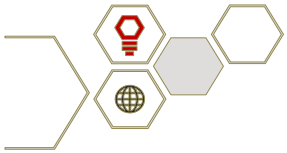
Одним з основних етапів інтеграції є виконання необхідних вимог для вступу до НАТО, що охоплюють реформи в галузі безпеки, створення ефективної військової інфраструктури, модернізацію армії, забезпечення політичної стабільності та реалізацію демократичних принципів. Країни Центрально-Східної Європи, зокрема Польща, Чехія, Угорщина та Балтійські держави, зазнали значних змін у своєму внутрішньополітичному та економічному розвитку впродовж процесу адаптації до НАТО. Протягом цього періоду вони активно працювали над зміцненням демократичних інститутів, проведенням військових реформ, розвитку співпраці з НАТО в межах різних програм, зокрема через План дій щодо членства в НАТО (MAP), який став основним механізмом для країн, що прагнуть вступити до Альянсу.

Важливим аспектом досвіду інтеграції Центрально-Східної Європи є також фактор зовнішніх загроз, зокрема агресивні дії Росії. Одним з основних мотивів вступу цих країн до НАТО було гарантування національної безпеки в умовах політичної та військової нестабільності, що супроводжувала розпад СРСР і зміни в геополітичній ситуації після холодної війни. Для України та інших країн, що прагнуть членства в НАТО, цей аспект має особливу значущість, оскільки Росія продовжує використовувати військову силу й гібридні методи для дестабілізації ситуації в регіоні. На досвіді країн Центрально-Східної Європи можна переконатися, що вступ до НАТО сприяв значному зниженню ризиків зовнішньої агресії, а також забезпеченню стійкої оборони та спільної безпеки через колективний захист [9].

Крім того, інтеграція країн Центрально-Східної Європи до НАТО стала важливим чинником для поглиблення співпраці з іншими міжнародними організаціями, такими як Європейський Союз. Залучення до обох цих структур дало можливість значно зміцнити політичну та економічну стабільність країн, створити сприятливі умови для інвестицій, економічного зростання, розвитку інфраструктури та демократичних інститутів. Для України цей аспект є важливим, оскільки інтеграція в НАТО може не лише гарантувати безпеку, але й сприяти глибшій економічній та політичній інтеграції в Європейський Союз, що є стратегічною метою країни.

Ще одним важливим аспектом, який варто розглянути як потенційний сценарій для України, є адаптація до стандартів НАТО в контексті військової та цивільної співпраці. Країни Центрально-Східної Європи досягли значного прогресу в реформуванні своїх армій, модернізації озброєння, покращенні підготовки військових та проведенні спільних навчань із силами НАТО. Для України, яка має значний досвід ведення бойових дій, зокрема внаслідок російської агресії, цей досвід відіграє важливу роль у зміцненні обороноздатності та розвитку спільних військових стратегій з Альянсом.

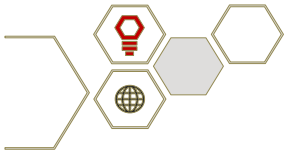

Отже, досвід інтеграції країн Центрально-Східної Європи в НАТО надає важливі висновки та практичні орієнтири для України й інших держав, які прагнуть приєднатися до Альянсу. Важливими чинниками успіху є політична воля до реформ, готовність адаптувати свої інститути до стандартів НАТО, ефективна співпраця з іншими членами Альянсу та здатність протистояти зовнішнім загрозам. Для України цей досвід є важливим інструментом на шляху до національної безпеки, стабільності та розвитку в умовах сучасних викликів.

Висновки. Інтеграція країн Центрально-Східної Європи у структури НАТО стала важливим етапом в їхньому розвитку як на політичному, так і на безпековому рівнях. Цей процес сприяв не лише зміцненню обороноздатності регіону, але й стабілізації внутрішньополітичної ситуації в країнах-членах Альянсу.

Країни, що стали частиною Альянсу, отримали політичну підтримку, економічну допомогу та гарантовану безпеку через принцип колективної оборони. Членство в НАТО є важливим інструментом забезпечення стабільності, оскільки гарантії колективної оборони знизили рівень зовнішніх загроз і дали можливість країнам регіону зосередитися на внутрішньому розвитку. Значення інтеграції в НАТО для безпеки кожної країни та для регіону загалом є критично важливим, оскільки саме це членство дало змогу Центрально-Східній Європі стати частиною більшої безпекової архітектури, сприяючи збереженню миру в Європі.

Основним фактором, що спонукав країни цього регіону приєднатися до НАТО, стали не лише внутрішньополітичні та економічні реформи, а й зовнішні загрози. Розпад СРСР і припинення існування Варшавського договору, а також зміна геополітичної ситуації створили нові виклики, особливо в контексті агресивної політики Росії. Бажання гарантувати безпеку та стабільність у нових умовах стало основною мотивацією для інтеграції в НАТО. Україна та інші країни, що прагнуть членства в Альянсі, мають на

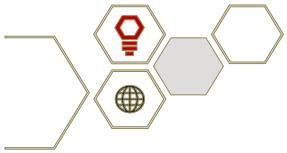
прикладі держав Центрально-Східної Європи розуміти важливість сильних союзів, що можуть захистити їх від зовнішніх загроз і забезпечити довгострокову стабільність.

З огляду на сучасні виклики для безпеки Європи, можна зазначити, що інтеграція в НАТО відкриває для країн нові можливості для розвитку безпекової політики. Вони отримують доступ до новітніх технологій, можливість брати участь у спільних військових навчаннях, що зміцнює їхні оборонні спроможності, а також можливість формувати стратегії взаємодії з іншими міжнародними партнерами. З огляду на глобальні безпекові зміни, країни Центрально-Східної Європи повинні продовжувати співпрацю з НАТО, зокрема в контексті боротьби з кіберзагрозами та гібридними війнами.

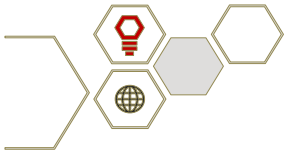
Перспективи розвитку безпекової політики країн Центрально-Східної Європи в майбутньому будуть залежати від їхньої здатності адаптуватися до змін у міжнародній політиці та технологічних трансформацій. Одним із головних завдань буде посилення військової співпраці в межах НАТО, розвиток нових оборонних стратегій, а також забезпечення більшої інтеграції в європейські та світові системи безпеки. Сучасні виклики, такі як російська агресія, загрози тероризму, екологічні катастрофи та глобальні пандемії, потребують комплексного підходу до безпеки, що передбачає не лише військову силу, але й дипломатичні, економічні та гуманітарні ресурси.

Україна, спираючись на досвід країн Центрально-Східної Європи, має можливість не тільки зміцнити свою обороноздатність, але й стати частиною потужної безпекової системи, яка дає можливість гарантувати мир і процвітання в Європі. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають в аналізі безпекових викликів, ефективності інтеграційних процесів та ролі НАТО у зміцненні обороноздатності регіону.

Список використаних джерел

1. Zięba R. EU and NATO eastern policy. In: Zięba, R. (eds). *Politics and Security of Central and Eastern Europe. Contributions to Political Science*. Springer, Cham, 2023. P. 119–136. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-16419-4_6 (date of access: 07.11.2024).
2. Москалюк М. Ф. Євроінтеграційний і євроатлантичний вектор розвитку країн Балтії: передумови та етапи реалізації. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. Вип. 45. С. 171–176. DOI: <https://doi.org/10.32782/apfs.v045.2023.29>
3. Foerster S., Larsen J. A. NATO strategy: integrating defense and collaborative security. 2021. №18. URL: https://www.ulib.sk/files/sk/depozitna-kniznica-nato/podujatia/archiv-sbf/novy-podadresar/ndc-research-paper/ndc_rp_18.pdf (date of access: 07.11.2024).
4. Cyrkun K., Gajewska A., Sapiński A., Małodobry Z. The state defence system in the structure of managing internal security systems in Poland. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*. 2023. Vol. 27. № 4. P. 75–81. DOI: [10.19192/wsfig.sj4.2023.11](https://doi.org/10.19192/wsfig.sj4.2023.11)
5. Sadowski A., Wąsowska K., Maj J., Pietrek G. Operational analysis of threats to the security of NATO's eastern flank. Context of hybrid activities. *Journal of modern science*. 2023. Vol. 53. № 4. P. 680–699. URL: <https://doi.org/10.13166/jms/176680> (date of access: 07.11.2024).
6. Nazar B., Suproniuk N. Transformation of the Czech Republic's foreign policy at the present stage. *Sectoral research XXI: characteristics and features: III International Scientific and Theoretical Conference* (Chicago, April 22, 2022). Chicago, 2022. P. 59–63. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/93> (date of access: 07.11.2024).
7. Budai Á. The security perception and security policy of Hungary, 1989–2018. In *Security perception and security policy in central Europe, 1989–*

2019. London, 2023. P. 9–22. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003413752-2> (date of access: 07.11.2024).

8. Mic D. A. The main mechanisms and instruments used in Romania's foreign policy with the aim of materializing foreign policy objectives. *CEEOL*. 2023. № 77. P. 120–126. URL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1195056> (date of access: 07.11.2024).

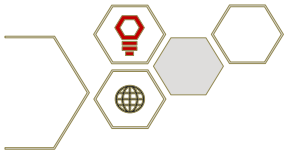
9. Juc V. European Security in the Context of the Russian Federation's Extended War Against Ukraine. In: Cirstoiu F.C., Juc V., Pop C., Min P., Barna C. (eds) *Medical Response Strategy in Case of Radiation Emergency Caused by the War in Ukraine*. NATO 2023. NATO Science for Peace and Security Series B: Physics and Biophysics. Springer, Dordrecht, 2024. P. 11–23. URL: https://doi.org/10.1007/978-94-024-2266-5_2 (date of access: 07.11.2024).

10. Тодоров І. Я. Безпековий вимір міжнародних відносин в Східній та Центральній Європі в контексті російської агресії. *Політичне життя*. 2022. № 1. С. 138–144. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.1.16> (дата звернення: 07.11.2024).

11. Genesis of legal regulation web and the model of the electronic jurisdiction of the metaverse / O. Kostenko et al. *Bratislava law review*. 2022. Vol. 6. № 2. P. 21–36. URL: <https://doi.org/10.46282/blr.2022.6.2.316> (date of access: 07.11.2024).

12. Сулейманова С. Р. Основні принципи медіації. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.)*. Одеса, 2021. Т. 2. С. 578–582 URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/71766002-b7d4-46ea-a1d4-7ed18b951bec/content> (дата звернення: 07.11.2024).

13. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/about>

22. A katonai doktrína-korszerűsítés elvi háttéréről. URL: <https://www.mhht.eu/hadtudomany/1999/ht-1999-1-6.html> (date of access: 07.11.2024).

23. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20H1163.KOR&txtreferer=00000001.txt> (date of access: 07.11.2024).

24. Північноатлантичний договір: Договір НАТО від 04.04.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008#Text (дата звернення: 07.11.2024).